

KAG-1126 Seat No. _____

B. A. (Sem. IV) Examination

April / May - 2013

Sanskrit : Paper : CC-405

(१) कठोपनिषद् प्रथम अध्याय - १, २, ३ वल्ली

(२) वैदिक साहित्य का इतिहास

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

१ गमे ते ऋषा मन्त्रोऽनो विवरश्च साधे अनुवाङ्करोः १४

- (१) बहूनामेमि प्रथमो बहूनामेमि मध्यमः ।
किंस्विद्यमस्य कर्तव्यं यन्मयाद्य करिष्यति ॥ (१-१-५)
- (२) शतायुषः पुत्रपौत्रन्वृणीष्व बहून्पशून्हास्तिहिरण्यमश्वान् ।
भूमेर्महदायतनं वृणीष्व स्वयं च जीव शरदो यावदिच्छसी ॥
(१-१-२३)
- (३) श्रेयश्च प्रेयश्च मनुष्येतस्तौ संपरीत्य विविनक्ति धीरः ।
श्रेयो हि धीरोऽन्ति प्रेयसो वृणीते प्रेयो मन्द्रो योगक्षेमाद् वृणीते ॥
(१-२-२)
- (४) न जायते प्रियते वा विपश्चिन्तायं कुतश्चिन्न वभूर्व कोश्चत् ।
अजो नित्यः शाश्वतोऽयं पुराणो न हन्यते हन्यमाने शरीरे ॥
(१-२-१८)
- (५) यस्तु विज्ञानवान् भवति समनरकः सदा शुचिः ।
स तु तत्पदमाप्नोति यस्माद् भूयो न जायते ॥ (१-३-८)
- (६) उत्तिष्ठत जाग्रत प्राप्य वरान्निबोधत ।
क्षुरस्य धारा निशिता दुरत्यया दुर्गं पथस्तत्कवयो वदन्ति ॥
(१-३-१४)

- ૨ ટૂંકનોંધ લખો - દોઢસો શબ્દોમાં (ગમે તે બે) ૧૪
- (૧) કઠોપનિષદનો શાન્તિપાઠ
  - (૨) નચિકેતનું પાત્રાલેખન
  - (૩) અતિથિસત્કારનું મહત્ત્વ
  - (૪) શ્રેય-પ્રેય માર્ગ
- ૩ ગમે તે બે વિશે ટૂંકનોંધ લખો : (દોઢસો શબ્દોમાં) ૨૦
- (૧) યજુર્વેદનો વર્ણ્ય વિષય
  - (૨) અથર્વવેદનું વિષયવસ્તુ
  - (૩) ઐતરેય આરણ્યક
  - (૪) ગુલ્હસૂત્ર
- ૪ બે કે ત્રણ વાક્યમાં ઉત્તર આપો : (ગમે તે છ) ૧૨
- (૧) યજુર્વેદમં આવેલ યજુસ્ શબ્દ સમજાવો.
  - (૨) શુક્લ યજુર્વેદને 'શુક્લ' શા માટે કહેવામાં આવે છે ?
  - (૩) કયા વેદનાં કયા આરણ્યકો છે ?
  - (૪) વેદાંગો કેટલા છે ? કયા કયા ?
  - (૫) નિરુક્તના રચયિતા કોણ છે ? તેમાં શેની વાત કરી છે ?
  - (૬) શંકરાચાર્યના મત મુજબ ઉપનિષદો કયાં કયાં છે ?
  - (૭) ત્રીજું વરદાન આપવા માટે યમે નચિકેતાની કેવી પરીક્ષા કરી ?
  - (૮) કઠોપનિષદમાં કયા રૂપક દ્વારા પરબ્રહ્મને સમજાવ્યું છે ? સમજાવો.

- (૧) યજુર્વેદના જ્ઞાતાને કયું નામ આપવામાં આવ્યું છે ?
(a) અધ્વર્યુ (b) હોતા
(c) ઉદ્ગાતા (d) બ્રહ્મા
- (૨) અથર્વવેદ બીજા કયા નામે ઓળખાય છે ?
(a) ભૃગુ (b) બ્રાહ્મણ
(c) બ્રહ્મવેદ (d) બ્રહ્મવિદ્યા
- (૩) વર્તમાન સમયમાં કેટલા આરણ્યકો ઉપલબ્ધ છે ?
(a) ૫ (b) ૧૧
(c) ૬ (d) ૭
- (૪) ઉપનિષદ્ધકારોએ શિક્ષાનાં કેટલા અંગો સ્વીકાર્યા છે ?
(a) ૪ (b) ૬
(c) ૮ (d) ૧૦
- (૫) ઉદાત્ત, અનુદાત્ત અને સ્વરિત શું છે ?
(a) વર્ણ (b) સ્વર
(c) બલ (d) માત્રા
- (૬) નિરુક્તમાં કોણે વેદના કુલ ૧૨૯૮ શબ્દોનું નિર્વતન કર્યું છે ?
(a) યારુક (b) કાત્યાયન
(c) પાહિનિ (d) પતંજલિ
- (૭) ઉપનિષદ્ શબ્દ કેવી રીતે બન્યો છે ?
(a) ઉપ્ + નિસદ્ (b) ઉપ + નિ + સદ્
(c) ઉપ + નિ + વિસદ્ (d) એક પણ નહીં

(૮) ઉપનિષદ્ કયા નામે ઓળખાય છે ?

(a) યમ-નયિકેત (b) ઉદ્દાલક-યમ

(c) નયિકેતોપાખ્યાન (d) સ્ત્રી-પુરુષ

(૯) નયિકેતાએ બીજા વરદાનના બદલામાં શું માગ્યું ?

(a) અગ્નિવિદ્યા (b) આત્મવિદ્યા

(c) બ્રહ્મવિદ્યા (d) પિતૃવાત્સલ્ય

(૧૦) કઠોપનિષદ્ના પહેલા અધ્યાયની બીજી વલ્લીમાં યમે નયિકેતાને કયો માર્ગ કહ્યો ?

(a) શ્રેય અને પ્રેય (b) સ્વર્ગ

(c) ભૌતિક સુખ (d) એક પણ નહીં